

Časopis pro pěstování matematiky

František Nožička

Vzpomínka na profesora Miloše Kösslera

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 87 (1962), No. 1, 111–112a,113

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117404>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1962

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Jen za těchto podmínek rozprostře se na zemi ono pravé štěstí, jak je líčí Bolzano:

„Unser Geschlecht wird endlich auch immer weiter schreiten in wahrer Glückseligkeit, das ist, das Heer der Leiden, welche uns drücken, wird in der Folge der Zeiten sich immer mehr und mehr verringern; je länger, je wirksamer werden die Mittel sein, die man zu ihrer Abhilfe erfunden haben wird, die Zahl derjenigen aus uns, die sich unglücklich fühlen, wird immer kleiner werden, und immer grösser die Anzahl jener, die eine naturgemässe Befriedigung ihrer menschlichen Bedürfnisse auf Erden finden, die ruhig und vergnügt ihr Dasein zubringen, und alt und lebenssatt dem Tode ohne Murren in die Arme sinken, weil auch sie sagen können: das sie gelebt, und dieser Erde Glück genossen haben“ (1811).

Vojtěch Jarník, Praha

VZPOMÍNKA NA PROFESORA MILOŠE KÖSSLERA

FRANTIŠEK NOŽIČKA, Praha

Dne 8. února 1961 zemřel prof. dr. MILOŠ KÖSSLER, profesor Karlovy university a člen-korespondent ČSAV. Profesor Kössler se mnohostranně zasloužil... Ne, milý čtenáři, takto oznamovaná fakta nejsou jádrem mých vzpomínek na mého milého učitele profesora Kösslera, na učitele mnoha dnešních učitelů matematiky na školách středních a vysokých. Datum 8. února 1961 mi připomíná smuteční zástavu na budově naší fakulty a nečekanou její souvislost s profesorem Kösslerem, připomíná mi strohé „Víš to už?“ z řídkých rozhovorů toho dne na našem pracovišti. Každý, ať mladý či starý učitel, sám pro sebe se zamyslel nad smutnou událostí tohoto dne, nad člověkem, který byl nejen vynikajícím vědcem a učitelem, ale též člověkem s nesmírnou dobrotou srdce, který neznal jakkoli ublížit. Vždyť pomáhal každému a všude, kde toho bylo třeba; přitom jeho ochota nepramenila z vědomí povinností nebo z životní filosofie. Byl prostě ušlechtilý v pravém slova smyslu. Vzpomínka na profesora Kösslera je milá tak, jak milý byl on sám, vzpomínka na něho vede a pomáhá.

Často si v rozhovorech s našimi studenty uvědomuji, jaké příznivé podmínky dnes mají pro své studium i pro pozdější své uplatnění na rozdíl od okolností, za kterých studovali mnozí z těch, kteří dosáhli ve svém oboru velkých úspěchů a byli nebo jsou našimi předními vědeckými pracovníky. Pro tyto lidi to byla především láska k oboru a nadšení, vytrvalost a svědomitost, které je zařadily na místa zodpovědná za vědeckou a kulturní úroveň národa. Profesor Kössler byl z chudé rodiny a v letech 1903 až 1908 jako student filosofické fakulty Karlovy university se probíjel kondicemi. Studium matematiky, fyziky a astronomie poskytovalo tehdy jen skromné možnosti uplatnění. Prakticky to bylo jen učitelství na středních školách, přičemž bylo málo škol a učitelů matematiky nadbytek. Tři léta nezaměstnanosti po ukončení studia, vyplněná honbou za kondicemi a starostmi s dluhy, nezměnila nic na nadšení a

vztahu profesora Kösslera k matematice, naopak četba matematické literatury spolu s vlastními pokusy o nové výsledky mu byly vzpruhou v jeho krušných životních podmínkách. Řadu dalších svých „hubených“ let suplenta na gymnasiích v Domažlicích a v Praze vyplnil již tvůrčí vědeckou prací.

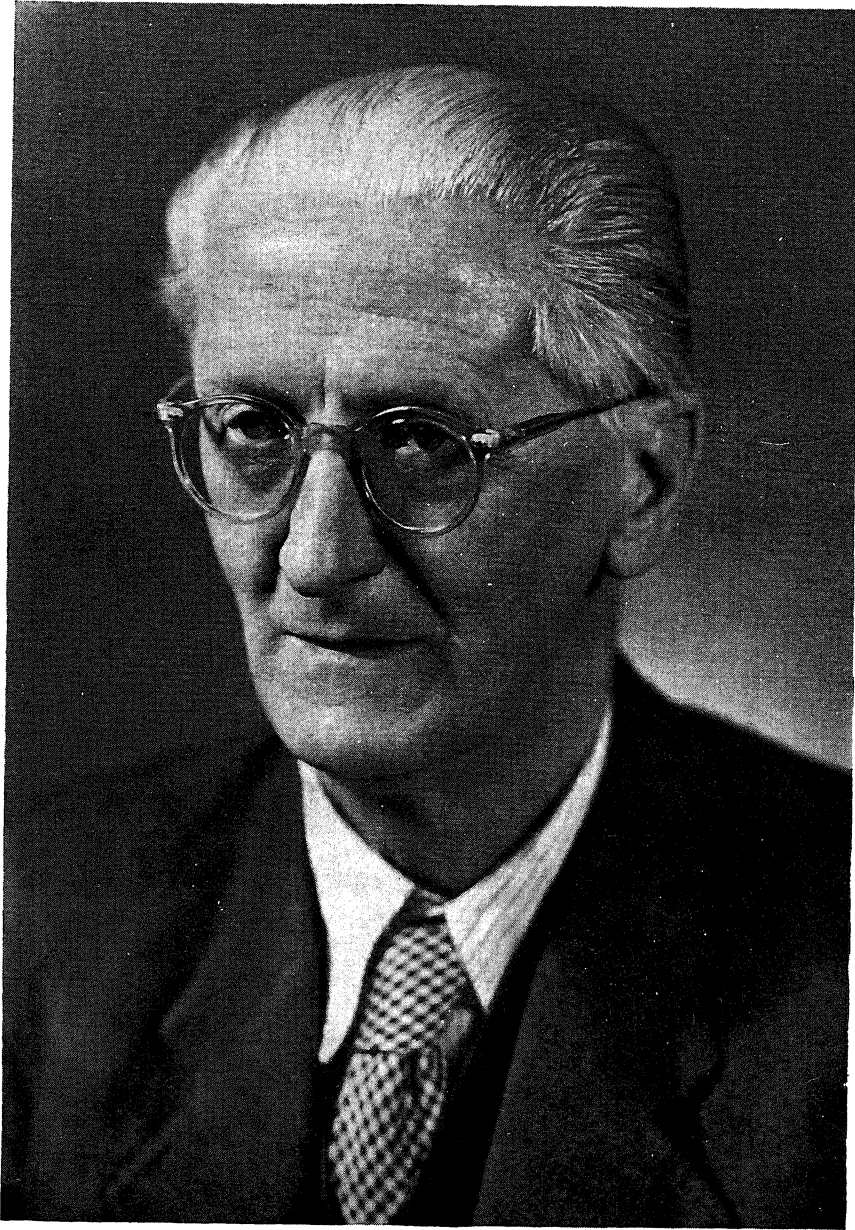
Jeho vědecké práce, které publikoval v období 1913—1922, tj. do doby jeho jmenování mimořádným profesorem matematiky na přírodovědecké (nyní matematicko-fyzikální) fakultě Karlovy university, spadají v podstatě do dvou oborů matematiky: *teorie analytických funkcí* a *teorie čísel*. Těmto dvěma oborům zůstal ve své badatelské činnosti věrný celý svůj život.

Vědecká celoživotní práce prof. Kösslera byla zhodnocena akademikem V. JARNÍKEM v článku „Vědecká práce M. Kösslera“ (*Časopis pro pěstování matematiky*, roč. 80, 1955, 106—117) při příležitosti sedmdesátin profesora Kösslera. K tomuto článku je připojen též seznam jeho vědeckých prací. Do jeho vědecké činnosti je však třeba zahrnout i jeho obětavou pomoc vědeckým pracovníkům fyzikálních a technických oborů v problémech, kde šlo o důležité *aplikace matematiky*. Především mnozí z jeho žáků, kteří se uplatnili jako pracovníci na vysokých technických školách a ve výzkumných ústavech v průmyslu, obraceli se na něho s prosbou o matematickou pomoc ve své práci a tato pomoc byla vždy maximální. Zde šlo velmi často o problematiku dosud neřešenou, vyžadující nové myšlenky a intenzivní práci. Profesor Kössler měl velký přehled právě v těch matematických disciplínách, které jsou nejdůležitější pro aplikace (obyčejné a parciální diferenciální rovnice, analytické funkce, konformní zobrazení, variační počet, diferenční počet aj.).

Vzpomínám, jak často jsem se setkal s lidmi, kteří znali prof. Kösslera buď jako žáci na universitě nebo z různých matematických kursů pro učitele. Vzpomněli si na něho s rozjasněnou tváří, s vděčností. Profesor Kössler byl bezespořně vzorem učitele matematiky, který dovedl nejen naučit, ale též získávat lidi pro svůj obor a který dovedl dát těm, kteří používají matematiky ve své výzkumné práci v jiném oboru, dostatečnou šíři matematických poznatků. Bylo by to málo, kdybychom řekli, že profesor Kössler byl vynikajícím a talentovaným učitelem. Bylo na něm něco, co lidi k němu přitahovalo, něco, proč řada jeho žáků viděla v něm svůj vzor: zanícení pro matematiku, skromnost, taktnost a trpělivost, přátelský postoj. Avšak hlavní důvod je ten, že profesor Kössler měl lidi rád, rozuměl jejich bolestem a slabostem.

Dnes, kdy matematika došla svého uznání v širokých vrstvách pracovníků našeho průmyslu a hospodářství, kdy matematika se podílí na velkých soudobých objevech a úspěších, nepomůže nám již profesor Kössler svými myšlenkami a svou radou. Je na nás, na jeho žácích, abychom realizovali jeho představu o účelnosti matematiky pro všechny vědní obory. Mnohému jsme se od profesora Kösslera naučili a můžeme jeho zkušenosti s výchovou v matematice — a to především v matematice pro účely fyziky — přejímat a předávat dál. Nelze však tak snadno převzít a předat vlastnosti, kterých jsme si u profesora Kösslera tolik vážili.

Z mých vzpomínek na profesora Kösslera z doby mého studia na fakultě se nejmocněji vybavuje vzpomínka na 16. březen 1939. Den po obsazení Prahy Hitlerovými

Prof. dr. MILOŠ KÖSSLER

hordami přišel profesor Kössler do posluchárny, kde měl pokračovat ve své přednášce o funkcích komplexní proměnné. Chvilí postál a díval se na nás očima zalitými slzami. „Je to hrozné“ opakoval několikrát před plénem studentů. „Bude nějakou dobu trvat, než se z toho zase dostanem. Bude třeba velkých obětí, ale věřím, že to dobře dopadne. A vy tomu také věřte!“ Potom odešel, nemohl přednášet. Naši matematické veřejnosti je ostatně velmi dobře známo, že profesor Kössler byl v pohnutých dobách okupace předsedou Jednoty čs. matematiků a fyziků a spolu s ředitelem Jednoty M. VALOUCHEM ubránil existenci a majetek Jednoty před okupanty.

Dnes již jen vzpomínáme a zamýšlíme se nad tím vším, co profesor Kössler vykonal pro nás a pro mladou generaci našich pracovníků v matematice. Jeho žáci jsou roztroušeni po celé republice a vykládají o něm svým dětem jako o vzorném učiteli a krásném člověku, který šel životem zpříma, s nadšením a statečně při naprosté skromnosti a dobrotě.

ZEMŘEL PROFESOR FRANTIŠEK KADEŘÁVEK, NOSITEL ŘÁDU REPUBLIKY

BOŘIVOJ KEPR, Praha

Ve čtvrtek dne 9. února 1961 zemřel náhle prof. inž. dr. FRANTIŠEK KADEŘÁVEK, nositel Řádu republiky, profesor deskriptivní geometrie na fakultě inženýrského stavitelství Českého vysokého učení technického v Praze. Jeho spolupracovníci, žáci a přátelé přišli se s ním na jeho poslední cestě rozloučit v hojném počtu dne 17. února do motolského krematoria. O životě a díle profesora Kadeřávka přinesly podrobné zprávy u příležitosti výročí jeho 70. a 75. narozenin *Časopisy: Časopis pro pěstování matematiky* (roč. 80 (1955), 375—382) se seznamem jeho publikací a *Aplikace matematiky* (roč. 5 (1960), 479—485). Tato vzpomínka na profesora Kadeřávka bude tedy jen velmi stručná.

Profesor Kadeřávek byl nestorem české deskriptivní geometrie. V jeho osobě nám odešel poslední ryzí geometr slavné klasické středoevropské syntetické školy, deskriptivní a konstruktivní geometr velkého formátu. Kadeřávkovou zásluhou základního významu zejména po druhé světové válce na poli deskriptivní geometrie bylo, že se stal u nás zakladatelem a tvůrcem geometrie aplikované na inženýrskou praxi, zejména stavební. Tento čin měl charakter téměř průkopnický, neboť profesor Kadeřávek v aplikované geometrii velmi úzce spolupracoval s vynikajícími našimi inženýry teoretiky a praktiky. Deskriptivní geometrie, aplikovaná na plochy stavebně inženýrské, byla zakotvena právě v publikacích profesora Kadeřávka a jeho zásluhou se pak dostala i do vysokoškolských přednášek. Tím byla utvořena nová linie výuky deskriptivní geometrie na našich stavebních fakultách, linie plně odpovídající snahám po úzkém sepětí školy se životem. K zásluhám profesora Kadeřávka patří